

NARODNA STRAŽA

IZLAZI SVAKE SUBOTE. — PRETPLATA IZNOSI GODIŠNJE DIN. 60, POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO. — OGLASI PO CIJENIKU. — PISMA I PRETPLATA SE ŠALJU NA UREDNIŠTVU I UPRAVU „NARODNE STRAŽE“ ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

BROJ 25.

ŠIBENIK, 18. SRPNJA 1925.

GODINA V.

Ponos srpskog učiteljstva.

U subotu dovršio je u Beogradu svoj rad kongres srbijanskog učiteljstva, sekcije Udruženja Jugoslavenskog Učiteljstva. Svih učitelja, učesnika kongresa, je bilo oko 1300. Kongres, koji je trajao tri dana, uzeo je u pretres staleška i opća nacionalna pitanja, ali su sva pitanja raspravljena na dostojan i trijezan način. Prigodom rasprave pokazalo se, da srpsko učiteljstvo je jednodušno i najoštrije osuđuje rad Sv. Pribičevića kao ministra prosvjete. Srpsko je učiteljstvo nakon svestrane debate, koja se razvila oko djelovanja ministra prosvjete i s političke i s administrativne i s prosvjetne strane, prihvatilo rezolucije, u kojima se konstatira, da se u ministarstvo prosvjete uveo jedan strahoviti, koruptivni, anacionalni, partizanski i razorni režim na štetu naše nacionalne prosvjete. Svih 8 točaka rezolucije je puno napadaja na Pribičevića i na njegovu ukaznu, upravo ličnu politiku prema slobodnomnomu i naprednom učiteljstvu u svim krajevima, a naročito u Srbiji, i to sve na štetu slobode, za koju se Srbija toliko borila. Na koncu je upravljen apel na sve nje-rođavne faktore, da se prosvjeta spasi od Pribičevića.

Značajno je, da se na kongresu našao jedan jedini učitelj, neki Popović, koji je pokušao da kuje u zvijezde rad ministra prosvjete, ali već nakon prvih njegovih riječi u dvorani je nastala velika buka. Učitelj Milan Ikonjić, koji je inače rezervni potpukovnik te je učestvovao i bio ranjen u ratu, skočio je na Popovića te mu uz buran pljesak skupštine priljepio dvije čuške. Srpsko učiteljstvo nije dopustilo da kongres odaje kakve štreberske poklone, te je oštrim kritikom rada ministra prosvjete i svojim odlučnim i neustrašivim nastupom opetovano pokazalo da visoko drži do ponosa, koji ne dopušta da se svakom migu Svetozara Pribičevića mora aplaudirati.

Registrirajući ogorčene proteste srpskog učiteljstva protiv Sv. Pribičevića, koji su diktirani teškim staleškim položajem učiteljstva te metodama, koje je Pribičević uveo u naš državni i narodni život, moramo se i nehotice obratiti k pravome antipodu srpskog učiteljstva — dalmatinskom učiteljstvu ili njegovoj većini. Ima kod nas u Dalmaciji još učitelja, koji ni jesu zaboravili, da se prosvjetni rad ne može vezati sa isticanjem nekulturnih djela strančara, sa ekskluzivističkim fanatizmom te sa prihvaćanjem štreberskih, nečovječnih i nemoralnih metoda. Ima u Dalmaciji još ovelik broj učitelja, koji su natjerani nuždom kao i strahom bili prisiljeni da se iskažu pripadnicima jedne ili druge stranačke grupe, koja danas trese i oblači. Ali ima u Dalmaciji i jedan velik postotak učiteljstva, koji je puzački svijesno podvrgao čitavo svoje djelovanje zagriženom strančarskom anizmu. U Srbiji je učiteljstvo stra-

nački opredjeljeno svakako jače, nego u Dalmaciji. Ali se u Srbiji ne bi moglo dogoditi da se sljepo i fanatički grubo puše u rog jedne stranke ili jednoga čovjeka, pa iako ovaj bio poznat kao strančar i nestručnjak. A kod nas u Dalmaciji se učiteljstvo, osobito mlade, potpuno dalo pod okrilje Pribičevićevih demokrata i time zaboravilo, da se prosvjeteljske tradicije ne mogu nikako složiti s batinaštvom i tihim terorom.

Glavni promotori fašističkih organizacija u Dalmaciji jesu učitelji. Glavni stupovi samostalskodemokratske stranke u Dalmaciji jesu učitelji. Denuncijantske, nekulturne i nečovječne dopise u splitskom *Životu, Državi* i *Pobedi* pišu dobrim dijelom učitelji. Fanatizam je kod nekih došao do takvog stupnja, da ne mogu ni u školi podnijeti hrvatsku himnu. Jedan prijatelj nam se dapače potužio i ispričao nam jednu upravo nevjerovatnu stvar: da je i u samoj šibenskoj učiteljskoj školi jedan učitelj go-

vorio tako o hrvatskoj povijesti, da su neki učenici protiv toga protestirali. To su već stvari, kojima bi se morale i školske vlasti baviti.

Učiteljsko zvanje je sveto i ne smije se ružiti ni fanatizmom ni zagriženošću. Učiteljstvo nek se bavi kulturnim, gospodarskim i političkim radom, neka slobodno bude upisano u jednu ili drugu organizaciju, ali neka ne pada u nekulturni ekskluzivizam i šovinizam. Učitelji neka budu slobodni! Neka dopuštaju da svatko u javnom životu uhvati sam svoj sud o pojedinim pitanjima, a onda ne će doći do toga, da se njihovi i naši uzgojni zavodi budu porugljivo nazivali mašinom za produciranje štrebera, olina i neznačajnika. Primjer srpskog učiteljstva je tu, Oni, koji su dali i previše dokaza o svojoj ljubavi za narod i slobodu, neka budu uzorom i mladem učiteljskom naraštaju, a nikako ne ljudi, koji su kadri danas ispoivjedati jedno, sutra govoriti drugo, a prek-sutra sve to poricati — sve prema vjetru, koji puše, i prema štapu, dotično šećeru, koji visi pred njima.

Težak položaj u Maroku.

Zadnje vijesti sa bojišta javljaju, da položaj oko Feza počinje da bude kritičan. Više plemena, koja su do sada bila vjerna Francuzima, otcijepili su se. Pleme Branez, koje je do sada s uspjehom branilo sjevernu zonu, sustalo je svojoj u akciji. Ustaše su zauzeli teritorij ovoga plemena. To pleme obavijestilo je konačno glavni francuski stožer, da se na njih ne može više računati. Ostala plemena, čije je bojište zaposjednuto od Rifanaca, razočarana su, jer ne mogu da sabiru žetvu, iako im je bilo obećano od Francuza. Umjesto ofenzive, koju su imali da poduzmu, navalili su na njih Rifanci. Francuzi se moraju ograničiti na obranu, jer raspolazu u svemu sa 60 hiljada ljudi, koji moraju braniti frontu od 350 kilometara. U svemu situacija je ozbiljna i ugrožavanje Feza nije samo priča. Vijesti iz Maroka govore o evakuaciji mjesta Taza, koje leži na željeznici, što spaja Alžir s glavnim gradom francuskog Maroka Fezom. To je znak, da su ustaše napredovali preko linije, koju su Francuzi držali još pred dvije nedjelje i da sada kušaju doći do Feza s istočne strane. Od Taze prema Fezu vodi cesta i željeznica.

Bojevi u francuskoj zoni Maroka mnogo su teži, nego što se moglo zaključivati po optimističkim izjavama

francuskih državnika. Niti vijest o zajedničkoj akciji Francuza i Španjolaca, koju bi imala inauguirati konferencija u Madridu, nije djelovala strašno na smionog rifanskog vođu, koji se ne žaca voditi rat u isti mah s dvije vjelevasti. Pravo stanje na ratištu nije dođuše lako saznati, iako se čini, da nema odlučnih bitaka. Čitavo ratovanje Abd-el-Krima ima gerilsko značenje. Njegove čete stalno i neumorno napadaju, najviše noću, zbog bojazni pred avionima, na ogromnoj liniji, pojavljujući se na svojim brzim konjima sad ovdje sad ondje. Kako je fronta duga oko četiri stotine kilometara, Francuzi bi morali imati daleko veći broj četa, kad bi htjeli uspješno prijeći u ofenzivu i prisiliti protivnika na otvoren boj, u kojemu bi dakako pobijedile tehnički bolje opremljene čete.

Problem francuske obrane biva još zamršeniji uslijed sumnjivog držanja do sada vjernih marokanskih plemena. Ta plemena pristajala su uz Francuza najviše iz respekta prema njihovoj moći. Ali sada, nakon uspjeha četa Abd-el-Krima, i taj respekt kao i bojazan od francuske vlasti su iščezli, pa je očekivati da će mali maročki ustanak zapaliti svu sjevernu Afriku i to silno brzo Tunis, Alžir i Tripolis.

Iz domaće i vanjske politike.

p „DOM“ O MINISTRIMA I PODSEKRETARIMA. Glasilo HSS *Dom* u broju od srijede donosi u političkim bilješkama ovo: U subotu na večer g. Nikola Pašić pregledao je i odobrio bez promjene protokol sporazuma. Ujedno je napisao pismo radikalnom

klubu, u kojem preporučuje da sporazum primi bez ikakve promjene. Prema sporazumu odmah se sastavlja čisto radikalno-seljačka vlada bez ijednog samostalnog demokrate. U novoj vladi preuzima seljačka stranka četiri ministarstva: ministarstvo agrar-

ne reforme (Pavao Radić), šuma i ruda (dr Nikić), ministarstvo trgovine i industrije (dr Krajač), ministarstvo pošta i brzojava (dr Šuperina), tri podsekretarska mjesta: u ministarstvu socijalne politike dr Basariček, u ministarstvu prosvjete profesor Parsarić i u ministarstvu financija dr Samuel Kocijan, bivši predsjednik vrhovnog financijskog sudišta. Svih ministarstava ima 18. Još krajem ove godine reducirat će se na 16, možda i 14, a ima jedna osnova, po kojoj je predviđena redukcija ministarskih mjesta na 12.

p IZBORI ZA GRADSKO ZASTUPSTVO U POŽEGI. U Požegi su obavljeni izbori za gradsko zastupstvo. Od 1312 izbornika glasovalo je 987 dakle 80 po sto. Od toga je palo za listu Hrvatskog udruženog građanstva (HSS, Hrv. Zajednica i Hrv. Pučka Stranka) 613 glasova, koji su dali 15 mandata. Listina udruženih radikala, samostalnih demokrata i davidovičevaca dobila je 201 glas, što daje 5 mandata. Listina nezavisnog građanstva 71 glas to jest dva mandata i to jedan ispod količnika. Za udruženu listu socijalista i nezavisnih radnika glasovalo su 102 izbornika i po tome su dobili 2 mandata. Izbori su uostalom protekli u najvećem redu.

p SEOPA ZAJEDNIČARA. Zajedničari, koji su u utorku istupili iz hrvatskog seljačkog kluba, istigli su dana iz prostorija kluba odnijeli svoje stvari, papire i knjige te privremeno, dok ne formiraju vlastiti klub (nadaju se naime, da će ih slijediti još nekoliko radičevaca), zatražili gostoprinstvo Jug. musl. kluba. Dr Spaho je izišao ususret njihovoj molbi te su dri Žanić, Trumbić, Lorković, Bazala i Polić prenijeli svoje stvari u lokal JMO.

p POBJEDA MINISTRA FINANCIJA CAILLAUXA. Prigodom posljednje budgetske debate, koja je trajala dva dana i dvije noći, gotovo besprekдно, došlo je u obim kućama do mnogobrojnih debata. Predsjednik financijske komisije senata La Croix demisionirao je, kao i predsjednik financijske komisije parlamenta Vincent Aurid. Posljednji demisiji pridaje se veliko političko značenje. Socijalistička frakcija u komori uporno stoji na svojem stanovištu i ne popušta. Caillaux je vezao sa tim pitanjem također pitanje povjerenja. Njegova osnova je prihvaćena sa 325 protiv 245 glasova, nakon toga zaključena je sesija i nastupa ljetni odmor. Zakonska osnova za vrijeme noći više puta prelazila je iz senata u komoru, budući nije moglo da dođe do sporazuma u pitanju prometnog porea, protiv kojega su socijalisti ustali sa svom energijom. Komora je konačno prihvatila stanovište senata, nakon čega su socijalisti istupili iz kartela lijevice.

g NA ZAGREBAČKOJ BURZI notirale su jučer 17. o. mj. strane valute ovako: Dolar 56-97, talijanska lira 2.1066, švicarski franak 11-90, engleska funta 277-20, čehoslovačka kruna 1-695, francuski franak 2-77.

Likvidiranj starih blokova.

U utorak popodne raspravljali su radikalni i radićevski klub o protokolu sklopljenom između delegata obaju stranaka.

Radikalni je klub vijećao čitavo prije i poslije podne. Govorili su duže predsjednik kluba Lj. Živković, Marko Đuričić, dr Laza Marković i Ljuba Jovanović, čiji je govor pobudio opću pažnju. Svi su se izjavili za sporazum s Radićem. Kraće izjave dali su M. Dragović, Žujović, dr Jančković, Kobasica, Simonović i na koncu Mirko Komnenović, trgovac u Erceg- novom i nar. poslanik, koji je žalio, što se mora napustiti Pribičevića, ali kad je zato Pašić, onda je i on. Pri koncu je protokol primljen sa 114 glasova. Protiv je glasovao jedini Milutin Tomić. O tome, da je prekinuta svaka veza u nacionalnom bloku bio je Pribičević odmah obavješten.

Sjednica Hrvatskog seljačkoga kluba je bila burna, tako da se svađa čula čak u dvorište skupštinske zgrade. Po komunikaciju zajedničara sjednica je ovako tekla: „Sjednica Hrvatskog seljačkog Kluba dana 14. VII. 1925. Nađošli su svi osim trojice, koja su u inostranstvu: Došen, Bačinić, Kežman, četvorice odsutnih iz Beograda: Uroić, Preka, Neudorfer i Buć, i spriječenog Madjera—u svemu 59 zastupnika. Sjednicu je otvorio Pavle Radić poslije deset sati govorom, u kome nije ništa iznio o rezultatima pregovora za sporazum niti o obrazovanju nove vlade, nego je postavio pitanje raščiscavanja odnosa u klubu. Iznio je, da ima nekih zastupnika, koji nijesu za sporazum ni politiku osnovanu na njegovoj izjavi od 27. ožujka 1925. Istakao je prigovore dra Trumbića i dra Lorkovića. Onda je čitao stavove iz pisma poslana od predsjednika Radića, gdje je riječ o njegovom razgovoru u nedjelju poslije podne s drom Trumbićem, koji mu je tom prigodom izjavio, da se ne može saglasiti sa politikom sporazuma na bazi Vidovanskog Ustava bez zahtjeva revizije. Nakon toga je izjavio Pavle Radić da se radi o povjerenju prema Stjepanu Radiću za politiku, koju je on vodio preko Pavla Radića na osnovu izjave od 27. ožujka 1925. god. Trumbić traži riječ na primjedbe, koje je stavio Pavle Radić, i zahtjeva da klubu prikaže rezultate pregovora sa radikalima. Pavle Radić odgovara da on upće ne da riječi, jer da se danas ima glasovati povjerenje Stjepanu Radiću i politici, koju on vodi. Trumbić protestira protiv toga načina postupka. Traži riječ Lorković, kojega je Pavle Radić opomenuo, ali mu predsjednik nije podnipošto htio dati riječ. Taj postupak izazvao je uzbuđenje, pa je predsjednik objavio poimenično glasanje za pitanje povjerenja Stjepanu Radiću i njegovoj sadanjoj politici. Neki su članovi protestirali protiv tako postavljenoga pitanja na glasanje. Za prijedlog glasovala su 53 zastupnika, protiv prijedloga glasovali su: dr Bazala, Mato Jagatić, Lorković, Polić, Trumbić i Zanić izjavljujući pojedini pri glasanju da glasuju protiv izjave, koju je dao Pavle Radić u Skupštini 27. ožujka. Iza proglašenja glasanja pozvao je Pavle Radić ovu sestoricu, da se udalje. Lorković je pitao da li to znači isključenje iz kluba, na što nije dobio odgovora. Trumbić je naglasio da su on i njegovi drugovi ostali vjerni politici, za koju se hrvatski narod na izborima izjavio.

Nakon izlaska zajedničara, primljen je u HSK akt sporazuma jednoglasno. Osim ovih dvaju kidanja, naime

onoga u „nacionalnom bloku“ te onoga u hrvatskom seljačkom klubu, nađošlo je kidanje i u „bloku nar. sporazuma i seljačke demokratije“. Pavle Radić najavio je to Lj. Davidoviću ovim pismom, u kojemu ima inače vrlo lakoumih neistina:

Gospodinu Ljubi Davidoviću, narodnom poslaniku i predsjedniku bloka narodnog sporazuma i seljačke demokratije, Beograd. — Hrvatska Seljačka Stranka stupila je odmah poslije izbora od 8. veljače 1925. u parlamentarnu zajednicu sa JDS (Davidović), SLS (Korošec) i JMO (dr Spaho), u svrhu da se cijela država uredi na temelju narodnog sporazuma i u duhu seljačke demokratije. Predložila je odmah zajednički okvir programa, koji je uglavnom i prihvaćen. HSS bila je pripravna boriti se sa svima i najoštrijim parlamentarnim sredstvima, da se taj program oživotvori. Ona je to udruženim strankama odmah i naglasila dotično predložila. Udružene stranke dijelom nisu mogle a dijelom nisu htjele pristati na uporabu ovih parlamentarnih sredstava. Međutim imali su se poništiti svi hrvatski mandati, a time bi i opozicionalna parlamentarna zajednica bila oslabljena za polovicu. Vodstvo HSS smatralo je u tim prilikama za svoju dužnost i svoje pravo, da kao jedini parlamentarni predstavnik hrvatskog naroda pokuša i sa Vašim znanjem, da bi se odmah mogao otpočeti rad za narodni sporazum i za seljačku demokratiju sa glavnom parlamentarnom predstavnicom srpskog naroda — radikalnom strankom, sa kojom je sticajem prilika HSS stajala već 7 godina u najžešćoj borbi. Ovo je nastojanje uspjelo te HSS može sada u zajednici s radikalima započeti svestrani i uspješni rad i za narodni sporazum i za seljačku demokratiju. Hrvatski seljački klub naime u zajednici sa klubom narodne radikalne stranke ima jaku dvotračinsku parlamentarnu većinu i iz te većine stvorenu parlamentarnu vladu u duhu narodnog sporazuma i seljačke demokratije. Tim aktom HSS prekida sve svoje dosadašnje parlamentarne veze sa ostalim strankama opozicije, zadržavajući prema njima i svoje poštovanje i svoje prijateljstvo. Prema tome Hrvatski seljački klub se više ne smatra članom parlamentarne zajednice pod vašim vodstvom i opoziva sve svoje delegate u predsjedništvu odnosno u užem i širem odboru bloka narodnog sporazuma i seljačke demokratije. — Primite gospodine predsjedniče i ovom prilikom izraz moga poštovanja. — U Beogradu, 14. VII. 1925. — Pavle Radić v. r.

Na ovo pismo odgovorio je Ljuba Davidović ovako:

Gosp. Pavlu Radiću, nar. poslaniku i predsjedniku kluba HSS, Beograd. — Čast mi je izvijestiti Vas, da sam primio pismo, kojim saopćavate da HSS kida sve veze s Blokom Narodnog Sporazuma i Seljačke Demokratije, pošto je postigla sporazum s radikalnom strankom. Izvršni odbor Bloka primio je za znanje Vašu izjavu, ali u isto vrijeme stavio mi je u dužnost da izvještavajući Vas o tome, ispravim izvjesne netačnosti u Vašem pismu. Izvršni odbor naime ne može da prođe šutke preko Vašega tvrdjenja, da stranke u Bloku nisu mogle ili nijesu htjele da, u parlamentarnoj borbi protiv dosadašnjega režima, upotrebe najoštrijih sredstva, što Vi navodite kao neki razlog Vašega prirasta radikalima. Odbor je jednoglasno

konstatovao, da od dana potpisa sporazuma o Bloku Vi i Vaša stranka nikada i ni u jednom trenutku niste iznijeli nikakav prijedlog u gornjem smislu, te ga prema tome ostale stranke, zastupane u Bloku, nisu mogle ni odbiti. O tim pitanjima nije ni rješavano, a razgovora je bilo samo u jednom užem odboru Bloka, pa kad vam je postavljeno pitanje, što Vi i Vaša stranka želite, da mi kao vaši saveznici učinimo, ako bi radikalna većina zaista poništila Vaše mandate, Vi na to pitanje niste dali nikakav odgovor. Isto je tako nečasno da je nama bio poznat karakter pregovora, koje ste Vi vodili s radikalima, ako ste s time htjeli reći da ste nas Vi o tome obavijestili. Mi ne ćemo da ulazimo u ocjenu umjerenosti i

korektnosti Vašega postupanja, osim vijajući to narodu i javnosti, ali moramo da konstatujemo, da ste Vi s našim znanjem, i ako ne s našim odobrenjem, povelili samo razgovore s radikalima o eventualnom njihovom pristanku za izvršenje programa narodnoga sporazuma. Kad ste i u kom momentu prešli na pregovore o napuštanju Bloka i prelasku na protivničku stranu, to nam je danas nepoznato. U toliko smatram da je potrebno da ispravim tvrdjenja u Vašem pismu. — Primite, g. predsjedniče, uvjerenje o mojem poštovanju. — Beograd, 15. jula 1925. — Ljuba M. Davidović.

Na taj način došlo je do kidanja u starim blokovima te do stvaranja novih parlamentarnih grupacija.

POTPISAN UKAZ O NOVOJ VLADI.

Jučer kasno navečer kralj je potpisao zamjeniku Nikole Pašića Marku Đuričiću ukaz o postavljenju nove vlade, koja je ovako sastavljena: predsjedništvo Nikola Pašić; unutrašnji poslovi Boža Maksimović; vanjski poslovi dr Momčilo Ninčić; financije dr Milan M. Stojadinović; pravda Marko S. Đuričić; prosvjeta prof. Velja Vukičević; zdravlje dr Slavko Miletić; izjednačenje zakona dr Milan Srškić; poljoprivreda Krsta Miletić; građevine Nikola T. Uzunović; saobraćaj Anta M. Radojević; socijalna politika dr Milan Simonović; vjere Miša Trifunović; vojska gen. Dušan Trifunović; agrarna reforma Pavle Radić; pošte i brzjavi dr Benjamin Šupešina; trgovina i industrija dr Ivan Krajač; šume i ruđe dr Nikola Nikić.

Kongres za istočno bogoslovije.

U nedjelju otvoren je u Ljubljani prvi kongres za proučavanje istočnog bogoslovija. Na kongres je došao velik broj kulturnih radnika iz Jugoslavije, Češoslovačke, Poljske, Francuske i Italije.

Na kongres su došli osim šestorice jugoslavenskih biskupa i dr L. Pječn, olomučki metropolita te dva poljska biskupa. Iz Beograda su došli između ostalih univerzitetni profesor prof. Stevan Dimitrijević, univ. prof. dr Dimitrije Stefanović, univ. prof. dr Lazar Mirković i ruski novinar Aleksej Sidorov.

Pitanje zbliženja zapadne i istočne crkve je danas više no ikad savremeno. Kao prvi uvjet zbliženja jest međusobno priznavanje i širenje kršćanske ljubavi. Ovaj kongres je namijenjen upoznavanju s istočnim bogoslovijem, koje je bogato, jer su baš na istoku živjeli veliki sveci opće Crkve Ivan Zlatousti i Basilije. Kongres ima akademski značaj, dakle je strogo znanstven. Proučavanje istočnog bogoslovija je danas važno, jer je istok dao u životu opće Crkve velike ljude i velike ideje te prve crkvene organizacije. Studij istočnog bogoslovija doprinijet će mnogo zbliženju istočne i zapadne crkve time, što će duhovna dubina velikih istočnih teo-

loga postati svojinom kršćanskog zapada.

Kongres je započeo svečanom liturgijom po obredu sv. Ivana Zlatoustoga, koju je u ljubljanskoj katedrali čitao uz veliku asistenciju dr Dionizije Njaradi. Liturgija je napravila velik utisak na sve prisutne. Osobito su se svima sviđele istočne crkvene pjesme. Istoga dana je kongres svečano otvoren, a u večer je održana svečana akademija u dvorani *Uniona*, na kojoj su govorili dr Rant o svetoj braći Cirilu i Metodiju te dr Franc Grivec, oduševljen pobornik sjedinjenja Crkava, o Vladimiru Solovljevu.

U ponedjeljak su počela predavanja, koja su vrlo zanimiva te i nije čudo da je kongresu prisustvovao velik broj inteligencije, tako da je predavanja slušalo uvijek oko 600 odličnih kulturnih radnika. Od predavanja spomenut ćemo ono dra Grivca o jedinstvu crkava, b. R. Janina o sadanjem stanju istočnih crkava i liturgije, dra R. Rogošića o današnjem stanju istočne crkve, dra D. Njaradija o euharistiji i crkvenom jedinstvu.

U četvrtak, nakon što su u srijedu predavanja zaključena i održana konferencija o apostolstvu sv. Cirila i Metodija, kongres je zaključen.

✠ BISKUP LUKA PAPPALAVA

In memoria eterna erit justus...

U srijedu preselio se u bolji život presvj. gosp. Luka Pappalava biskup hrvatski, podlegavši dugotrajnoj i teškoj bolesti. Ova nas vijest nije iznenadila, jer je presvijetli biskup bio već dvije-tri godine prikovao krevetu, ali je isto duboko ožalostila njegove prijatelje, štovatelje i vjernike. Hrvatski biskupiji, koja plače za svojim natpastirom, pridružuje se i šibenska, kojoj je uzoriti pokojnik bio za 6 godina biskupom.

Presvijetli Pappalava rodio se na Hvaru 1851. g. Kao učenik srednjih

škola i bogoslov istakao se darovitšću i plemenitim srcem. Od god. 1879. do 1912. bio je župnikom u Supetru. Kao župnik pokazao se čestitim pastirom svog stada. Supetar je bio najuzornija župa na Braču za njegova župnikovanja. Svećenstvo Brača zna da pripovijeda, kako su bili poučni sastanci kod župnika Pappalave, a njegovi brojni kapelani odlazili su iz Supetra kao iz mjesta uzor-prakse. Župna crkva u Supetru sjala je ljepotom i čistoćom, jer ju je lično redio njezin župnik. Pun

duha Božjeg i iskreno pobožan, do bri pastir gojio je u svojoj župi razne pobožnosti; podržavao je više nabožnih organizacija i razvijao u njima apoštolsku djelatnost. Neutrudiv propovjednik osobitim žarom govorio je svom puku i bio mu svojim autoritetom dugogodišnjim vođom. Mar no prateći bogoslovska aktualna pitanja, osobito je lakoćom razvijao na dekanatskim sjednicama najteža pitanja. Biskup Pappafava imao je jaku erudiciju. Poznata je njegova polemika sa Nodilom i biskupom Bologne Bonomellijem.

Njegovo je ime tim radom postalo poznato i god. 1912. bi imenovan šibenskim biskupom. Presvijetli pokojnik nastupio je službu u našem gradu pod najboljim auspicijama. Još je u uspomeni vanredno učestvovanje grada pri instalaciji. Novi je biskup ostao i nadalje priprost, revan za slavu Gospodnju i dobro puka. Poznata je njegova odlučnost, kojom je neustrašivo branio prava crkve i zalagao se za svaku dobru i pravednu stvar.

Nastupio je svjetski rat i bila sapeta njegova apoštolska akcija. Pomagao je ipak svagdje. Pun ljubavi prema bijednicima i kao župnik i kao biskup sve je davao za stradajućeg bližnjega, tako da je umro prosjak, ostavivši dvije stare posve neopskrblje-

ne sestre. Presvij. Pappafava nije nikad zanijekao svojih nacionalnih osjećaja. U najgorem jeku rata, kad je njegovo svećenstvo listom potpisivalo Jugoslavensku deklaraciju, u jednoj maloj sobi u gradu pokojni je biskup to mučke odobrio. Na skupština ma Sveć. Zajednice je svećenstvo gledalo svog biskupa kao druga, gdje mu umnim razlaganjem, koje se oslanjalo na dugotrajnu praksu, osvjetljuje svako pitanje.

Godinu dana prije izmakla rata, pokojni je bio imenovan hvarskim biskupom; nego nije mogao da nastupi službe zbog ondašnjih žalosnih prilika. Tako ga zateče i okupacija u Šibeniku. Presvij. Pappafava otvoreno je afirmirao pred talijanskom okupatornom vlasti pravo Jugoslavije na ovaj teritorij i stao je na stranu svog naroda. To je okupatornoj vlasti bilo zazorno i ona je poradila, da bude žurno maknut iz Šibenika na Hvar, te mu je u poznatoj „učtivosti“ stavila na raspolaganje ratni razarač. Pokojni je biskup došao na Hvar najboljom voljom i namjerama, da poradi i tu u duhu vrlak crkvenog pastira. Nego ljuta boljetica sapne mu sve energije — i on podleže trapljen boljeticom u siromaštvi, koje je mirno podnosio, jer je svoje razdao ubogima i potrebnima.

Slava biskupu Luki Pappafavi!

Iz naših krajeva.

d POBUNA MANASTIRSKIH KALUDERA ZBOG POKVARENE HRANE. U čuvenom je manastiru Grgeteću kraj Neradina bilo ovih dana oblasno povjerenstvo na prijavu kaludera da ih iguman hrani pokvarenom hranom. Povjerenstvo je doista utvrdilo istinitost tih navoda. Našlo je oko 50 komada civiljnih pršuta i nekoliko čabrova užežene masti. Protiv igumana, koji je nadaleko poznat kao velika tvrdica, poveden je postupak. On se brani da je i on uživao to pokvareno meso i mast. Kaluderi traže da se iguman premjesti, inače da će svi ostaviti manastir.

d O DOGAĐAJU U CRKVI MALE BRACE u Dubrovniku se zadnjih dana povela pomna istraga. Biskup dr J. Marčelić imenovao je posebnu komisiju da istraži taj događaj. U toj komisiji su tri liječnika, sedam drugih odličnih svjetovnjaka i šest svećenika sa drom Marčelićem na čelu. Komisija se sastala, pregledala kip i konstatovala, da je kip sav od drva, pa i same oči. Kip je skinut sa visokog položaja na oltaru te postavljen na jedan sto posred crkve.

d † DON TOMA MIHATOV. 11. o. mj. umro je nakon dugog bolovanja u Pašmanu župnik don Toma Mihatov. Pokojnik je bio rodom iz Preka, a gimnaziju i bogoslovije je svršio u Zadru. Tu je 1908. g. bio zaređen za svećenika. Svoje svećeničovanje je proveo kao župnik u Pašmanu, gdje su ga njegovi župljani radi prirodne mu revnosti i savjesnosti voljeli. Bolest ga je dugo izjedala, dok joj nije u 43 godini života podlegao. Mrtvi ostanci su mu uz brojno učešće na-

roda preneseni u rodno mjesto. — Počivao u miru!

d NASTUP SPLITSKOG „ORLA“. U nedjelju je priredio splitski HK *Orla* javni nastup, koji je ispaio iznad svakog očekivanja. Nastupu je prisustvovao i načelnik šibenskog HK *Orla* dr V. Vučić, koji je lijepim govorom pozdravio splitske Orlove.

d NAŠ KOVANI NOVAC. Jučer je preko Sušaka stigla u našu državu prva pošiljka kovanog novca, u kojoj se nalazi novac po 1 i 2 dinara te po 50 i,25 para. Novac dolazi iz Francuske i Belgije te će po službenim vijestima biti pušten koncem o. mj. u promet.

d IST 15. srpnja o. g. — 13. t. mj. mjesni župnik blagoslovio je sad nabavljenu motor-jedrenjaču *Labud* od 32 vagona. Na brodu je slijedila zakuska, a zatim veseli ručak sa kojih 30 uzvanika. Nadati se još kojoj jedrenjači, a nabavit će se i jedan parobrod. — Prošlu nedjelju održao je Petar Vlasanović, theolog, uspjele skioptično predavanje o mucu Isusovoj te sjev. Americi. Od velike su važnosti ovakva skioptičonska predavanja. Najmoderniji skioptikoni za naša mjesta i varoši mogu da se dobiju putem Prosvetne Sveze, Ljubljana, Miklošičeva c. 10. Veoma su praktični, na karbidnu svjetlost, a zapadaju oko 3.500 D. — Dosada nema nikakve lova ljetne ribe: srdjele i t. d. Obilna kiša prošlog tjedna napunila je čatnje, oplođila vinograde, oživjela povrće i ublažila temperaturu. — U mjestu se sve živo zauzima oko ideje osnutka narodnog doma. Dao Bog da se ostvari ta

ideja, a po orlovskom sletu, da i u lstu zavijori orlovski barjak, a pod njegovim hladom nek zatambura iš-

ćansko tamb. društvo. Orlovska ideja nek unaša grančicu mira i kršćanske ljubavi. — *Orao.*

Golgota sirote učenice.

Na 17. prošlog mjeseca učenica Antica Ostojić je bila odmah izagnana iz škole po paragrafu 35. slovo b, disciplinskog reda. Tim je bio prekršen § 36 istog reda, po komu ona nije smjela biti odmah odalečena iz škole budući odluka o izgonu nije još bila postala pravomoćnom.

Štitnik učenice upozorio je na to pismeno direktora, tražeći da je primi u zavod, dok ne postane pravomoćna odluka o izgonu. *Niti riječ odgovora* nije dobio, niti je direktor udovoljio zakonu.

Nevidena hitnost.

Štitnik je prikazao utok u *petak 26. juna* direkiju za Prosvjetno Odjeljenje u Splitu protiv odluke o izgonu. Utok je u *subotu 27. juna* stigao u Split, Prosvjetno Odjeljenje je odmah u *nedjelju na Vidovdan 28. juna* odlučilo da *potvrdi izgon djevojke*. Zašto je našlo za ukusno, da na Vidovdan riješi utok, vidjet će se iz činjenica, koje slijede.

Štitnik je primio odluku Prosvjetnog Odjeljenja o potvrdi izгона, **bez obrazloženja**, na 30 juna, u utorak, putem direkcije preparandije. Ovakvo glasi taj

Vidovdanski ukaz:

Prosvetno je Odjeljenje u Splitu svojim aktom **28. juna** br. 5317/25 potvrdilo zaključak učiteljskog zbora, da se Vaša štčenica Antica Ostojić isključi iz ovog zavoda radi kršenja raspisa Ministarstva Prosvjete 15. XI. br. 1924. 12418 i radi prekršaja 12 i 23 disciplinskog reda. Istodobno Prosvetno Odjeljenje *nije prihvatilo zaključak učiteljskog zbora, da se učenica Antica Ostojić odaleči iz zavoda prije pravomoćne potvrde isključenja.*

Naknadno ćete primiti obrazloženo rješenje zašto je Vaš utok odbijen.

Direktor:
Dr M. Perković.

Ovo je zbilja nešto jedinstvena! Odluka o utoku bez obrazloženja? Je li to ikad lko vidio? U dva dana utok otpremljen odavle, proučeni spisi, i utok riješen, gdje se radi o egzistenciji jedne sirote! Razlozi rješenja su pak odgođeni za sutra!

Premda Prosvjetno Odjeljenje nije odobrilo, što je učenica bila odalečena iz škole prije pravomoćnosti odluke izгона, premda je potom ona imala pravo da dalje poahada školu, isto nije ipak našlo da odredi, da se učenici bar dade godišnja svjedočba, koju je ona kao odlikašica krvavo zaslužila.

Drugo obrazloženo rješenje.

Dode i „obrazloženo“ rješenje prosvjetnog odjeljenja. U njemu stoji ova odluka: „**Nakon svestranog pretresa utok se odbija.**“ Tada slijede razlozi, sa kojima se ne ćemo sada baviti, da izbjegnemo zaplijeni. Samo ćemo istaknuti, da nema u tim razlozima ni spomena o svjedocima, koji terete učenicu; ne rješava se ništa o uskrati uvida u spise; o po-

stepenom kažnjavanju kaže se, da je to neprimjenjivo, „za sve vrste prekršaja“ i t. d. Ne uzima se u obzir, da se radi o sasvim siromašnoj, vriednoj učenici, odlikašici, uzornoj u svemu, koja uzdržava mladu sirotinu braću. Samo se iz razloga razabire, da je učenica sudjelovala u priredbi jednog dozvoljenog hrvatskog katoličkog društva. To je taj strašan „zločin“, radi kojega je tako kažnjena.

Sad je pitanje: Vrijedi li prva „neobrazložena“ ili ova druga „obrazložena“ odluka, koja nosi datum **29. juna** i potpis nadzornika Stipčevića, a koja u meritornom pogledu veli samo da se odbija utok?

Budući da je pouka u preparandiji zaključena u subotu 27. juna, štitnik je zamolio Prosvjetno Odjeljenje, da se učenici izruči svjedočba II. tečaja, obzirom na prvu odluku, da učenici ne bude prekinuta svaka mogućnost, da providi sebi i mladoj braći.

Uskrata svjedočbe.

Na ovu molbu štitnik je primio ovo rješenje **6. jula 1925** Br. 5374.:

Na Vašu molbu koju ste upravili **30. juna** o. g. Prosvetnom Odjeljenju u svojstvu skrbnika maloljetne učenice Antice Ostojić, da joj se izda svjedočba drugog razreda, saopćuje Vam se, da je zaključak o izgonu pomenute učenice po § 35 b) disciplinskog reda **postao pravomoćan prije konca školske godine**, odnosno dana izdavanja svjedočbi i da joj se potom tražena svjedočba ne može izdati.

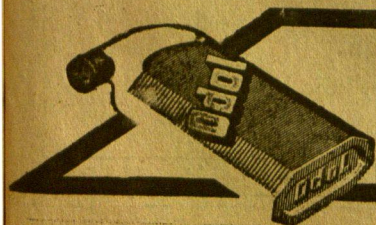
Prosvetni Inšpektor
Stipčević.

Dakle za rješenje ove molbe trebalo je 6 dana, a za rješenje utoka — da ne bi zakasnio — 2 dana. Mi se pozivljemo na sve roditelje i nastavnike kao svjedoke, da je nastava zaključena u subotu na 27. juna, da je sutradan 28. bila nedjelja i Vidovdan, na 29. blagan Sv. Petra i Pavla a na 30. su se dijelile svjedočbe te nije bilo škole.

Zaključak o izgonu nije mogao postati pravomoćan nego na **1. jula**, kad je obrazložena odluka **29. jula** Prosvjetnog Odjeljenja amo stigla i potom je učenica imala pravo da dobije svjedočbu na **30. juna**. To bi isto inače vrijedilo i za prvu neobrazloženu odluku 28. jula, koja je amo stigla na 30. juna.

Iznijeli smo same činjenice kao vjernu sliku ljudi i prilika, u kojima živimo.

g CARINSKA TARIFA IZMEĐU NAŠE DRŽAVE I GRČKE. Povoljom predstave trg. obrt. Komore u Splitu Ministarstvo trg. i industrije dobilo je saopćenje od našega Ministarstva inostranih dela, da je grčka narodna skupština izglasala zakonski prijedlog, prama kome je konvencionalni režim minimalne carinske tarife između naš i Grčke produžen sve do 13. XII. t. g.

Svaka zabava, dapače i prolazan susretaj biva neestetski, ako se iz usta osjeća neugodan zadrž. Doduše i želuđac može prouzročiti zadrž ustiju, no u glavnom je uzrokom nečistoća i zapuštenost ustiju. Zato neka se za ispiranje usta rabi Odol. Odol je vanredno osvježavajuće sredstvo za usta. Odol prodire u sve bore usne kože, pa djeluje duže vremena nakon uporabe, sprečavajući procese vriedjenja i truleži. Ovo jedinstveno djelovanje čini Odol onim, što on znači za sav kulturni svijet: da je neosporno najbolje sredstvo za njegu zubi i ustiju.

Iz Šibenika i okolice.

š UPOZORUJEMO sve interese da će prigodom otvora hrvatskodalmatinske pruge i vinske izložbe u Šibeniku naš list izaći u znatno većem opsegu te u pojačanoj nakladi. Kako će taj broj biti doista reprezentativan te će biti posvećen interesima našega grada i kraja, to će osobito dobro doći našim trgovcima i obrtnicima te industrijalcima, koji će moći da u njemu oglašavaju svoje radnje. Oglasi se već od danas primaju u Hrvatskoj Zadrudnoj Tiskari ili direktno kod uprave lista.

š VINSKA IZLOŽBA. Zadržane primere za ovu važnu izložbu se vrše. Bit će vrlo jako zastupana sjeverna i srednja Dalmacija, tako da će najvažnija grana naše privrede biti vrlo dobro zastupana na općoj Jadranskoj izložbi. Dekorativne radove za izložbu, koja će biti u prostorijama kina Tesle, vode slikar Rakamarić te g. Delfin, koji ulažu sve sile da i s te strane bude izložba dostojna.

š NA SPROVOD POK. BISKUPA PAPPFAVE, koji je održan jučer u petak u Hvaru, otišli su kao delegati šibenske biskupije msgr Grgo Tambaća, kanonik, i don Ante Radić.

š FRANCUSKI DAN je proslavljen i u Šibeniku dneva 14. o. m. j. Kuće su bile iskičene zastavama, a općinsko upravljanje je izdalo na građanstvo prigodni proglas. Za spomenik zahvalnosti u Beogradu sabiralo se po gradu te je, kako čujemo, sabrana prilika sveta.

š BELGIJSKA SVEČANOST. Dne 21., 22. i 23. jula t. g. mjesni kraljevski Belgijski vicekonzulat najsvečanije će proslaviti narodni blagdan nezavisnosti Belgije. Dne 21. jula primati će Kr. vicekonzul čestitanja u Uredu Konzulata u 11 sati pr. p.

š PROSLAVA HILJADUGODIŠNICE HRVATSKOGA KRALJEVSTVA U ŠIBENIKU. Inicijativom šibenskog općinskog upravljanja a uz sudjelovanje nekolicine odličnih građana odlučeno je, da će Šibenik proslaviti hiljadugodišnjicu krunitbe prvog hrvatskog kralja. Proslava bi se imala održati u kolovozu ili rujnu, te bi bila manifestacijom hrvatstva i sloge Hrvata i Srba, koji će u proslavi složno i bratski učestvovati. Držimo da u toj proslavi moraju učestvovati sva naša društva i korporacije, tek ne bi bilo zgodno, da u slavi uzmu aktivno

učesće privatnici ili društva, koji su zadnjih godina s prezirom govorili o hrvatskom narodu, Hrvatskoj i našim svetinjama te aktivno podupirali protiv hrvatske pokrete svake vrste u Dalmaciji.

š ISPITI ZRELOSTI NA PREPARANDIJI. 7. o. m. j. počeli su na mjesnoj Učiteljskoj školi pod predsjedanjem dra Petra Kolendića, profesora univeziteta, ispiti zrelosti, te su svršili jučer. Rezultati ispita su ovi: Vrlo dobrim uspjehom su prošli: Mate Alfirević, Franka Brizić, Nikola Bulić, Mate Burmaz, Petar Dešpalj, Vitomir Marinović, Zdenka Marković, Ivan Marušić, Jelka Miloš, Ivan Marović. Ljubomir Nekić, Petar Prienda, Dinko Simonelli, Karmela Staničić, Grgo Stipić, Nikola Šimunović i Ante Šupuk. Zrelima s dobrim uspjehom su proglašeni: Svetka Barabe, Jozica Belamarić, Nevenka Bibić, Marija Bodrožić, Alfons Ivičević, Oto Kolarž, Antun Makjanić, Ivan Petrić, Jovanka Tudor, Ivan Vukov, Antun Vulić i privatisti: Darinka Ivetić, Nadežda Klujčić, Frano Trebotić, Anka Žeželj i Stojan Živković. Mladim abiturijentima, koji idu sada na težak prosvjetiteljski rad, naša srdačna čestitanja! Osmorici kandidata je odgođen na jesenski rok sud o zrelosti, jedan je kandidat proglašen nezrelim, a jedan kandidat i jedna kandidatkinja su odustali od ispita zbog bolesti.

š PITANJE SNIŽENE TARIFE. Kako je poznato, za svu robu, koja ide na Trst i Sušak određena je specijalna vrlo povoljna željeznička jadranska tarifa. Zadnjih je dana pokrenuto u našoj javnosti pitanje, da se pogodnosti jadranske tarife protegnu i na Split i Šibenik. Kako čujemo to će pitanje biti za te naše luke povoljno riješeno.

CIPELE

od crne ili smeđe teleće kože, domaće izradba Din 160.— od finog crnog boksa Din 200.— razaslija veletrovinna R. Stermečka, Celje br. 17. Slovenija.

Ilustrirani cjenik sa preko 1000 slika šalje se svakome badava. Uzorke štofova, kamgarna i razne manufakturne robe dobijete 8 dana na ogled. Ako roba ne odgovara i nije odsječena, može se promijeniti, ili pak vratiti novac. Narudžbe preko Din. 500.— šalje se od poštarine slobodno. Zastupnici se primaju. Trgovci engros cijene.

18-40

š OSUDA. U utorak vodila se pred kotarskim sudom u Šibeniku rasprava protiv g. Adolfa Makale na tužbu g. Stipe Šare. G. Makale je bio radi klevete osuđen na pet dana zatvora.

š SUDAČKI ISPIT kod višeg zemaljskog suda položili su vrlo dobrim uspjehom gg. Emil Bumber, dr Šime Matejić i Ante Vatavuk.

š LEGITIMACIJE za XI. Praški međunarodni velesajam izdaje Društvo za saobraćaj putnika. Predižu se kod tajnika g. J. Jadronja na obali.

š DAR „HRV. KAT. ORLU“. Da

počasti uspomeni pok. Jozef Lovrić pok. Nikole u Kninu, darovala je u fond HK Orla u Šibeniku obitelj N. N. Din. 30. — Uprava srdačno zahvaljuje.

Više đaka ili učenica uzela bi na stan i hranu uz umjerene cijene bolja obitelj, koja bi očinski skrblila za njihov dobar uzgoj i marljivu nauk. Obratiti se Upravi lista.

Katolici! Mislite na potrebu katoličkog dnevnika!

GOSPODARSKA ŠTEDIONICA

SPLIT

Rimska ul. 3. (kod Peristila). Telefon 363.

Prima uloške na knjizice i u tekućem računu te ih najpovoljnije ukamaćuje.

Otprema putnika iz domaće luke SPLIT „COSULICH LINIJA“

(Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos-Aires) da je polazak njihovih velikih prekookeanskih parobroda

„SOFIA“ na 23. jula 1925. iz SPLIT-SKE LUKE (Dalmacija.)

Parobrodi su moderno uređeni imaju dva vijka i vozu na naftu. Putnici su smješteni u poboljšanom trećem razredu, u trećem razredu kabina i u podpalubju. Svaki razred posjeduje moderno uređeni jedaći salon, salon za gospođe, kao i pušački salon. Putnicima stoji na raspolaganje cijeli parobrod, jer ne vozi putnika I. i II. razr. Od kolike je važnosti za naše putnike, što se mogu ukratiti u domaćoj luci, nije potrebno navadati - dosta je, što ne trpe velikih neugodnosti ni napora putujući po nekoliko dana preko stranih država, dok ne stignu u luku ukrcajca, a osim toga mogu se na parobrodu služiti svojim materinskim jezikom.

Glede osiguranja mjesta te ostalih uputa treba se obratiti na „COSULICH LINIJU“. Glavno zastupstvo za Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca

Telefon 24-98. J. G. Drašković - Zagreb Cesta „B“ br. 3. ili na filijale u: Beogradu, Balkanska ul. 25. Ljubljani, Kolodvorska ul. 30. Velikom Bečkereku, Kralja Petra trg 4 ili Agenciji u: Šibeniku, Josip Jadronja, obala Sušaku, Karolinska cesta 161 J. G. Ivošević, Splitu FRANJO KUKULIĆ, Gružu IVO LOVRICEVIĆ, Metkoviću NIKICA CAREVIĆ.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D. U LJUBLJANI

VLASTITA ZGRADA
GLAVNA ULICA 108.

PODRUŽNICA ŠIBENIK

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. - NOĆNI 67.

Podružnice: Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjizice, te ih ukamaćuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove povoljno, točno i brzo.